

CONFRONTATIE

Willem Foorthuis

De rubriek *Confrontatie* brengt een uitdagende mening naar voren. De uitdaging geldt de lezer: u mag reageren. Onderschrijft u de gepresenteerde visie of wilt u juist de polemiek aangaan, formuleer uw mening dan scherp en bondig in maximaal 500 woorden. Stuur uw reactie binnen twee weken na verschijnen van het betreffende nummer naar *Noorderbreedte*. De redactie houdt zich het recht voor te lange reacties in te korten.

HELPT SHELL?

Het praten over beeldkwaliteit, dorpslandschap of ruimtelijke kwaliteit op het platteland heeft natuurlijk weinig zin als we maar doorgaan met het aantasten van de kwaliteit van de dorpen door het plaatsen van idiote, wezensvreemde, elementen als de curieus gevormde seniorenflats, afzichtelijke rotondes of de stedelijk georiënteerde moderne benzinstations op of aan de historisch gegroeide dorpskernen. Deze nieuwe ingrepen dissoneren met de sfeer van oude dorpen. Vooral het benzinstation kan men ondertussen wel beschouwen als hét symbool voor de onverantwoorde wijze waarop wij omgaan met onze dorpskernen. Neem de brink van Zuidlaren, waar tussen de prachtige, hoogopgaande

eiken van de brink een Shell-station is geplaatst dat wat betreft schaal, belichting en vormgeving op die plaats monstrueus is; vooral in de schemer. In Gieten of Annen zien we hetzelfde beeld. Ach, u kent zelf natuurlijk voorbeelden bij u in de buurt; het is immers overal hetzelfde. Reuzenborden in fel licht en een agressieve kleurstelling vertellen ons de prijzen van de producten. De cijfers zijn mansgroot, alsof we slechtiend zijn met z'n allen. Een puur autoweg-ontwerp wordt zomaar midden in een karakteristiek dorp neergezet. Zo'n ontwerp eist te veel volume, waardoor er een totale disharmonie ontstaat. En dit geldt natuurlijk niet alleen voor Shell. Ook de andere benzinemaatschappijen

geven geen stuiver voor ontwerp, of liever gezegd subtiliteit in vormgeving. Men heeft blijkbaar geen oog voor de kwaliteit, voor goede inpassing. Het elan van de vroegere ontwerpen van de benzinstations is verdwenen. Je vraagt je af wie zoiets toestaat! Deze ontwikkeling moet toch vrij eenvoudig bij te sturen zijn. De plattelandsgemeente, de lokale middenstand en deze multinationale benzinemaatschappijen kunnen hier echter niet mee overweg. En ondertussen slaat de verloedering toe.

Lokale bestuurders, kijk eens om je heen. In steden als Groningen buigt men dit probleem op een inspirerende wijze om tot een voordeel. Hier gaat de gemeente met de middenstand en de grote ondernemers om de tafel zitten om tot een gemeenschappelijke visie te komen. Reclameuitingen, schreeuwende gevels, licht en geluid worden teruggebracht of omgevormd in een totaalvisie. Juist op dit punt ligt een grote uitdaging voor de streekkernen: bouwen aan de eigen identiteit. De oproep van geograaf Hans Elerie om in de Hondsrugdorpen een experiment te beginnen waarbij gewerkt wordt aan de eigen sfeer als tegenhanger van de grote regionale winkelcentra past goed in dit kader. Welke uitstraling geef je zo'n verzorgingscentrum als Zuidlaren ten opzichte van de grotere regionale centra als Veendam en Assen? Deze strategie biedt interessante mogelijkheden voor de toekomst; de huidige trend doet dat zeker niet! Heeft ooit iemand Shell wel eens om een beter ontwerp gevraagd, of Bruna, Albert Heijn of De Boer-supermarkten? Onder het motto 'Shell Helpt' zal de redactie van *Noorderbreedte* Shell vragen om een ontwerp voor een mooi benzinstation.

Benzinstation in Zuidlaren, foto's Harry Cock

ntatatie

Onzinnige maatvoering

Op de vraag hoe de architectonische waarde van de benzinstations in de dorpen beoordeeld moet worden, antwoordt architect Sjoerd Jantzen: *'Och, het is al tien jaar ellende met die enorme luifels van de benzinstations. Enorme luifels bedekken een slechts klein kantoorijtje. De maatschappijen hanteren evenwel voor al hun stations dezelfde maten en formaten om de klanten te lokken. Langs de snelweg vind ik het best passen, soms zelfs wel mooi, maar in de dorpen is deze grootschaligheid natuurlijk onzinnig. Hier weet men wel waar men wil tanken, vanwege de prijs,*

persoonlijke relaties of zegelijes. Hier is de nadrukkelijke werwing niet nodig. Aan de andere kant begrijp ik best dat iedereen droog moet kunnen tanken en betalen, ook de chauffeur van een hoog beladen voertuig. Wat men vroeger had, een overkapping voor de pompeilanden alleen, is uit de tijd. Er was slechts een luifeltje van twee tot tweeënhalve meter hoog, en dat voldoet niet meer. Ik kan weinig respect opbrengen voor de huidige benzinstations in de dorpen. De belichting, de kleurstelling, de bebording, maar bovenal de maatvoering en de lange horizontale lijnen passen niet in de

dorpen. Vooral de laatste jaren neemt het aantal van deze benzinstations in de hoofddorpen snel toe.'

Kunnen we in deze ontwikkeling verandering aanbrengen?

'Daar ben ik zeer sceptisch over. De provinciale overheid zou zich harder op moeten stellen en niet moeten toegeven aan de waa van de dag of de geldingsdrang van een lokale overheid. Als er eens iets goeds gebeurt op dit terrein dan is dat voor de poorten van de hel weggesleept. Ik denk dat de burgerij zelf een daad moet stellen, anders gaat het niet goed.'

Ligt hier voor een architect geen uitdaging om er toch iets goeds van te maken?

'Dat denk ik zeker. Het is wel lastig, omdat je met die wens van die grote luifel zit. Een truck met oplegger, of tractoren moeten onder een luifel kunnen. De hoogte van de luifel en de maten van de pompreksen maken de opgave lastig. Maar goed, als de Nederlandse Spoorwegen in staat zijn om met 'leef' nieuwe, soms zeer fraaie, stations te bouwen, of de waterschappen in de kuststrook soms fantastische gemalen weten te realiseren, waarom zouden Shell of Esso dat dan niet kunnen? Ook zij moeten werken aan beeldvorming en imago. Architectuur is hier regenvoerdig een goed middel voor. Natuurlijk is niet altijd alles even geslaagd, maar op die manier wordt in elk geval gewerkt aan het eigen karakter. Want zeg nou zelf, die oude benzinstations waren bij de bouw ook vreemde elementen, maar omdat de schaal passend was waarden we ze nu als monumenten. Wat er nu gebeurt is het best te omschrijven als het slachten van de kip met de gouden eieren.'

Benzinestation in Annen